

**Oponentský posudek na
„Návrh rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“**

Zadavatel: Statutární město Ústí nad Labem
Magistrát města Ústí nad Labem
Velká Hradební 2336/8
401 00 Ústí nad Labem

Číslo objednávky: Z106180055

Dodavatel: Doc.MVDr. Pavel Novák, CSc.
Lažánky 19
664 71 Veverská Bitýška

Posuzovaný materiál: „Návrh rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“ – 32 stran textu.

Posuzované přílohy: 1. Krátkodobý výhled realizace projektů
2. Střednědobý výhled realizace projektů
3. Dlouhodobý výhled realizace projektů
4. Mapové podklady

Na základě Vaší objednávky číslo Z106180055 ze dne 2.2.2018 jsem zpracoval oponentský posudek na „Návrh rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“.

1 Úvod

1.1 Vznik a historie ZOO

Areál ZOO Ústí nad Labem historicky vychází z Parku Heinricha Lumpeho založeného v roce 1908 na ploše 6 ha. Z hlediska vybavení se jednalo především o úkryty pro ptačí hnízda, umělé vodní nádrže a nejrůznější dekorativní objekty.

Další etapa rozvoje proběhla v 70. a 80. letech 20. století, která byla zakončena výstavbou komplexu pro osly somálské na počátku 90. let. Nové expozice byly budovány v souladu s tehdejšími zásadami chovu zvířat v zajetí, a to např. náhrada tradičních mříží sklem nebo prostorné výběhy pro kopytníky. Zásadním nedostatkem objektů a expozic pro ustájení zvířat byla nutnost přímého každodenního kontaktu ošetřovatele se zvířaty v expozici nebo mimo ni (včetně druhů vyžadujících zvláštní péči – tzv. nebezpečných druhů zvířat). Nevýhodou tohoto způsobu ošetřování je velké riziko pro ošetřovatele, kteří jsou v bezprostřední blízkosti zvířat, která mohou na neadekvátní podněty vnějšího prostředí reagovat nepředvídatelně. Diskutabilní je také i míra, s jakou člověk zvířatům zasahuje do jejich soukromí a ovlivňuje tak jejich přirozené projevy chování. Tento způsob ošetřování je možno využívat pouze u zvířat (jedinců), která jsou k lidem tolerantnější. Velkou výhodou přímého kontaktního způsobu ošetřování je možnost odhalit v počátcích zdravotní problémy (např.

problémy s kopyty). Dále lze relativně snadno odebírat krev, pečovat o nohy a kopyta či provádět další veterinární vyšetření, popřípadě asistovat při obtížných porodech.

Stejně tak je nutné, na základě současných poznatků o chovu zvířat v zoologických zahradách, přistoupit k postupné změně nevhodně umístěných ploch pro pozorování zvířat návštěvníky ve výšce nad chovanými druhy, což má negativní dopad nejen na pohodu chovaných zvířat, ale současně představuje potenciální rizikový faktor narušení jejich zdravotního stavu.

1.2 Analýza současného stavu

Je možno souhlasit s konstatováním, že projekty, které jsou již připravené ke stavebnímu povolení, je nutno

- upravit či přepracovat v souladu se současnými požadavky na tyto objekty
- zvážit současné priority ve vztahu k reálným ekonomickým možnostem zřizovatele
- rozdělit řešení na dvě samostatné, ale vzájemně provázané části, a to na straně jedné zabezpečení provozu včetně nezbytné údržby a oprav stávajících expozic a na straně druhé postupné celkové rekonstrukce expozic „dožívajících“ a novostavby nových objektů.
- rekonstrukce a novostavby realizovat postupně v souladu s dlouhodobým generem rozvoje zoo tak, aby vytvořily postupně jednotný architektonicky sladěný funkční celek. U všech staveb (rekonstrukční i novostaveb) je nezbytné postupovat komplexně, tzn. u objektů zohlednit nejen stavební ukazatele včetně tepelně-izolačních vlastností všech obvodových konstrukcí, ale samozřejmě také všechny technologické systémy včetně odpovídajícího chovatelského zázemí, napojení na inženýrské sítě, energetickou bilanci atd. Výše uvedené sice na první pohled zvýší investiční náklady na vlastní výstavbu či rekonstrukci, ale přinese úspory v průběhu jejich provozu a využívání.

2 Charakter areálu a druhová skladba

2.1 Celkový charakter areálu

Je možno souhlasit s návrhem architektonického řešení relativně velkého výškového rozdílu jednotlivých částí areálu ZOO zpracovávané na základě vnímání „pohledů zdola a shora“ různými věkovými kategoriemi návštěvníků včetně začlenění aktivních prvků pro děti na straně jedné a odpočinkových zón pro dospělé na straně druhé.

2.2 Zoologická složka

Koncepce rozčlenění druhové skladby chovaných živočichů na dvě platformy, a to „Od dna moří po vrcholy Himaláji“ a „Biodiverzita ostrovů“ je, v oblasti zoologických zahrad České republiky, jedinečná. Při postupné realizaci biotopů hor a skal, plání a náhorních planin, vody a neviditelného světa podzemí v souladu s dlouhodobou koncepcí rozvoje ZOO Ústí nad Labem se může stát jednou z „konkurenčních výhod“, zvyšujících její atraktivitu pro návštěvníky s dlouhodobým potenciálem.

2.3 Botanická složka

Při dlouhodobém koncepčním řešení botanické složky a výběru jednotlivých složek rostlinného, keřového i stromového patra doporučuji spolupráci s odborníky ze ZOO Ostrava a Zlín, kteří mají dlouholeté praktické zkušenosti v této oblasti.

2.4 Geologická složka

Specializované geologické expozice s paleontologickými prvky se mohou stát, při odpovídající medializaci, nedílnou součástí výukových programů pro žáky základních a studenty středních škol.

3 Koncepce a design expoziční části

Pozitivně hodnotím rozdělení koncepce a designu expoziční části do tří samostatných vzájemně propojených částí a návrh jejich komplexního řešení rozděleného do několika na sebe navazujících etap.

3.1 Spodní část ZOO

Svět vody – za zásadní považuji v této části ZOO realizaci rekonstrukcí expozic pro zvířata s následnou přestavbou environmentálně veterinárního centra a vstupu do ZOO.

Vytvoření relaxační a meditační zóny se začleněním malých expozic naší fauny v parku Heinricha Lumpeho se může stát velmi návštěvnicky atraktivní částí ZOO.

3.2 Střední část ZOO

Za prioritní v této části ZOO je možno považovat přestavbu pavilonu Exotária a opravu střechy v pavilonu velkých šelem.

3.3 Horní část ZOO

Významným předpokladem udržení atraktivnosti ZOO Ústí nad Labem je chov „ikonických druhů“. Z tohoto hlediska se jsou v této oblasti zoo prioritní pavilony pro slony a orangutany – Asijský dům s následným řešením horního vchodu v návaznosti na vybudování parkovací plochy v oblasti nad horním vchodem.

4 Doplnková zařízení

4.1 Naučné a zážitkové zóny a stezky

Vybudování interaktivních a zážitkově-naučných zařízení, prvků a stezek ve volně přístupných expozičních interiérech i exteriérech představuje v současnosti velmi efektivní nenásilnou přirozenou formu zvyšování úrovně znalostí nejmladších věkových kategorií návštěvníků ZOO. V dlouhodobějším horizontu bude samozřejmě přínosné i využití moderní audiovizuální techniky.

4.2 Návštěvnická infrastruktura

4.2.1 Relaxační a samo občerstvovací zóny

Kombinace relaxačních zón s možností odpočinku se samoobčerstvením s jednoduchými prvky pro různé aktivity dětí ve spojení se stravovacími a pohostinskými službami se dnes stává ve většině ZOO standardem.

4.2.2 Stravovací zařízení a ubytování

Postupná modernizace restaurací, rychlých občerstvení a kavárny včetně výstavby penzionu s restaurací bude závislá množství finančních prostředků, potřebných na jejich realizaci.

4.2.3 Komerční zařízení

Umístění prodeje suvenýrů a upomínkových předmětů do oblasti dolního a horního vchodu umožňuje vhodné propojení nákupu vstupenek do zoo s touto komerční aktivitou. Pozitivně hodnotím instalaci reklam mimo vlastní expozice zvířat do oblasti občerstvovacích zón, u dětských hřišť, na oplocení ZOO popř. u dolního a horního vchodu.

4.2.4 Ostatní objekty služeb návštěvníkům

Koncepce budování nových toalet v přímé návaznosti na výstavbu nových pavilonů, popř. rozšíření či rekonstrukce současných expozic přinese úsporu finančních nákladů ve srovnání s budováním samostatných sociálních zařízení „na zelené louce“.

5 Obslužná zařízení, objekty a zóny

5.1 Možnosti přístupu a parkování

Vybudování parkoviště u horního vchodu do zoo je jedním z významných předpokladů zvýšení návštěvnosti zoo.

Z dlouhodobého hlediska bude významných přínosem pro překonání výškového rozdílu mezi spodní a horní částí ZOO, zejména pro seniory, rodiny s malými dětmi a handicapované návštěvníky, vybudování kabinové lanovky

5.2 Provozní zázemí

V této oblasti je třeba věnovat trvalou pozornost udržování odpovídajícího provozuschopného stavu technického a chovatelského zázemí včetně prostor pro přípravu a skladování krmiv na straně jedné a jeho postupnou obnovou v souladu s vývojem technického vybavení a potřebami ZOO na straně druhé.

V této oblasti nesmím opomenout na problematiku nutnosti rekonstrukce a postupné modernizace služebních bytů ve střednědobém horizontu jako jednoho z významných předpokladů stabilizace klíčových pracovníků zoologické zahrady.

Samostatnou kapitolu s požadavkem na investiční prostředky bude postupná modernizace všech složek infrastruktury - inženýrských sítí (elektrické rozvody, tepelné hospodářství,

kanalizace, vodovod, aj.) včetně systému vytápění geotermální vodou z hlubinného vrtu. Z hlediska dlouhodobého časového horizontu bude nutno počítat s finančními prostředky na alternativní zdroje vytápění malých a obtížně dostupných expozic.

6 Péče o zvířata v nouzi

6.1 Volně žijící druhy

6.2 Zvířata chovaná v lidské péči

Předpokladem pro zabezpečení péče o volně žijící zvířata s handicapem je vybudování samostatné stanice, provozně striktně oddělené od provozu vlastní zoologické zahrady, pro tuto činnost by bylo možné po úpravách realizovaných ve střednědobém horizontu využít „Centrum pro zvířata v nouzi“.

7 Personální obsazení

Řešení personálních otázek musí vycházet z analýzy současného stavu zaměstnanců a jejich proporcionálního rozložení do jednotlivých celků, nezbytných pro zajištění provozu zoologické zahrady s důrazem na prioritní zabezpečení péče o chovaná zvířata.

V této oblasti bude i v budoucnosti potřeba počítat, zejména v návštěvnický exponovaném období, s využíváním týmu externích spolupracovníků,

8 Návrh postupu

Návrh postupu realizace „Návrhu rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“ rozdělený do čtyř vzájemně propojených kroků je reálným vyústěním výše zpracované koncepce.

Slabé stránky zoo

- velké množství v současnosti nevyhovujících expozic;
- různorodá úroveň zázemí pro ošetřovatele;
- obtížnější přístup do některých částí zoo pro určité skupiny návštěvníků, např. seniory příp. rodiny s malými dětmi a osoby s handicapem;
- dlouhodobá kontinuální potřeba velkého množství finančních prostředků;
- omezené zdroje financování;

Silné stránky zoo

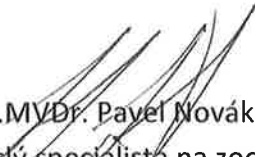
- začlenění zoo do členitého intravilánu lokality města Ústí nad Labem navazující na krajinu Mariánského vrchu;
- možnost expozičního využití některých v současnosti nevyužívaných ploch;
- relativně velký návštěvnický potenciál, který je ovšem vázaný na vhodný výběr a postupné rozšiřování expozičních druhů chovaných zvířat včetně zvýšení atraktivnosti expozic a vytvoření adekvátního zázemí pro všechny věkové kategorie návštěvníků;

- dopravní dostupnost nejen v rámci intravilánu města Ústí nad Labem a jeho nejbližšího okolí, ale i napojení na národní k mezinárodní dopravní infrastrukturu, což vytváří předpoklady pro zvýšení návštěvnosti ZOO, a to zejména v případě, že bude pro návštěvníky atraktivní, bude všem věkovým kategoriím schopna naplnit jejich očekávání a odpovídající servis.

9 Závěr

Závěrem mohu, na základě důkladného prostudování dodaných dokumentů (viz. výše) konstatovat, že „Návrh rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“ představuje konsistentní komplexně zpracovaný materiál s reálně vytyčenými cíli v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém časovém horizontu.

Z výše uvedených důvodů doporučuji jeho přijetí a realizaci.

Doc. MVDr. Pavel Novák, CSc.
nezávislý specialista na zoohygienu

V Lažánkách dne 28.2.2018